

Pohjois-Suomen syyttäjäalue

Lakivaliokunta HE 130/2024 vp/Lausuntopyyntö

Pohjois-Suomen syyttäjäalueen sovittelutoimistoihin on saapunut vuoden 2024 aikana (26.11.2024 mennessä) sovittelualoitteita yhteensä 384 kpl, joissa on kyse lähisuhteessa tapahtuvista rikosasioista. Lähisuuhdeväkivalta (tai henkinen väkivalta) juttuja näistä on 245. Sovittelu näistä käynnistyy arviolta noin puolessa tapauksia. Sovinto saavutetaan noin 70 % tapauksissa. Lähtökohtaisesti näistä sovintoon päätyneistä jutuista on odotettavissa poliisin tekemä rajoittamisesitys eli poliisi esittää syyttäjälle, että esitutkintaa ei toimiteta tai esitutkinta päätetään saavutetun sovinnon perusteella. Useimmiten syyttäjät myös tekevät päätöksen esitutkinnan rajoittamisesta. Karkea arvio on, että tällä perusteella olevia rajoitusesityksiä olisi vuositasolla noin 70 kpl. Ennen mainitulla perusteella tehtyjä rajoitusesityksiä ei tilastoida erikseen, joten täysin varmaa lukumäärää tähän ei ole tällä erää hankittavissa.

Olemme syyttäjäpuolella arvioineet, että mikäli em. tyyppisiä asioita ei enää voisi sovittaa, niin juttumäärät kasvaisivat alueellamme vuositasolla ainakin noin 60–70 kpl. Tämän tyyppisten juttujen syyteharkintaan ja käräjäoikeuskäsittelyyn voidaan arvioida menevän noin 3–4 tuntia kokonaisuudessaan per juttu eli rajoittamisprosessiin verrattuna lisäaika olisi noin 3 tuntia. Mikäli tätä seuraisi vielä hovioikeusvaihe niin ajan lisääntyminen per juttu olisi 2 tuntia lisää edellä mainittuun. Olemme valtakunnallisesti pienin alue, joten valtakunnallisella tasolla syyteharkintaan ja sitä kautta käräjäoikeuteen menevien juttujen määrät ovat moninkertaisia meidän alueeseemme verrattuna. Meilläkin lisätyömääräksi htv-tasolla voidaan kaikkinsa ajatella vähintään yhden syyttäjän työpanoksen verran lisääntynyttä työtä. Esitetyt laskelmat ovat keskiarvoja ja siten todellinen työmäärä on todennäköisesti vielä suurempi.

Jos asianomistajalla ei ole muuta kontaktia tai tukea kuin poliisi, kasvaa todennäköisyys, että asianomistaja käyttää kieltäytymisoikeuttaan viimeistään oikeudenkäynnissä. Jos kieltäytymisoikeuden murtaminen ei oikeudenkäynnissä onnistu, on seurauksena tällöin usein syytteen hylkäävä tuomio. Verrattuna onnistuneeseen sovitteluun tuota ei voida pitää hyvänä lopputuloksena.

Sovittelun kieltäminen ei läheskään aina takaa rikosvastuun toteutumista, vaan saattaa nimenomaan estää sen joissain tilanteissa. Kategorisella kieltämisellä todennäköisesti heikennetään asianomistajan asemaa. Onnistunut sovittelu, jossa asiaa käsitellään ulkopuolisen ammattilaisen kanssa, voi valikoiduissa tapauksissa johtaa asianomistajan ja koko perheen kannalta parempaan ja kestävämpään lopputuloksen myös ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Kategorinen kielto tulisi siis kuormittamaan koko rikosprosessia tarpeettomasti eli tämä lisäisi tutkintavaiheessa poliisin työmäärää sekä myöhemmässä prosessin vaiheessa syyttäjälaitosta ja tuomioistuinlaitosta. Huomion arvoista on, että oikeudenkäynnissä osapuolina olisi kaksi vastahakoista osapuolta. Edellä mainittu kieltäytymisoikeuden käyttäminen tulisi lisääntymään. On myös huomattava, että usein näihin parisuhdetapahtumiin liittyy myös kiistat lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta. Sovinnon saamatta jääminen voi osaltaan vaikeuttaa myös huoltoriitoja.

Kaltoin kohdellulla uhrilla ei ole kontaktipintaa ulkopuoliseen tahoon, kun sovittelutoimistokin jäisi pois ja tehty rikosilmoitus voi poikia uusia pahoinpitelyjä, joista uhri ei sitten uskallakaan enää tehdä ilmoituksia tai käydä edes lääkärissä. Uhrin kontaktipintana olisi siis vain poliisi ja jos juttu menee sovittelun puuttumisen takia käräjäoikeuteen, niin tekijä saa sakon, joka taas edelleen kurjistaa tilannetta kumppaneiden välillä. On huomattava, että sovittelutoimistojen sovittelijat ovat ammattitaitoisia ja koulutettuja tehtäväänsä.

Alla on tilastotietoa Pohjois-Suomen (Pohjois-Pohjanmaa, Jokilaakso, Kainuu, Lappi) alueelle saapuneista sovitteluohjelmista. Kaikki saapuneet asiat eivät johda sovitteluun. Kaikki sovitellut asiat eivät myöskään johda sovintoon. Fyysisen väkivallan rikosnimikkeistä sovittelu käynnistyy n. puolessa tapauksessa. Käynnistyneistä lähisuhdeväkivaltatapauksista n. 70 %:ssa päästään sovintoon. Edellä mainituista ei ollut saatavilla tarkkaa tietoa.

*Pohjois-Suomen sovittelutoimiston tilastoja aikaväliltä 1.1.-26.11.2024
(Pohjois-Pohjanmaa, Jokilaakso ja Kainuu)*

Sovittelutoimistoon saapuneita riita- ja rikosasioita, jotka tapahtuneet lähisuhteessa.

pahoinpitely	123
lievä pahoinpitely	41
laiton uhkaus	26
kotirauhan rikkominen	11
kunnianloukkaus	10
vahingonteko	10
lievä vahingonteko	7
kavallus	6
petos	4
maksuvälinepetos	3
varkaus	3
esitutkintalain 3:3.2 tarkoittama selvitys	2
hallinnan loukkaus	2
identiteettivarkaus	2
lievä kavallus	2
lähisuhteessa tapahtuva riita	2
muu riita	2
pahoinpitelyn yritys	2
raiskaus	2
lievä petos	1
näpistys	1
omaisuuteen ja talousasioihin liittyvä riita	1
omankädenoikeus	1
seksuaalinen kajoaminen	1
seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen	1
tietomurto	1
törkeä varkaus	1
vainoaminen	1
viestintäsalaisuuden loukkaus	1
väärennys	1
yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen	1
Yht.	272

Lapin sovittelutoimiston tilastoja aikaväliltä 1.1.-26.11.2024

Aloitteita saapunut 516 kpl, joista lähisuhdeväkivalta juttuja 81 kpl.

Aloitteet sisältävät rikos- ja riita-asioita yhteensä 661 kpl.

Lähisuhteessa tapahtuneet rikosasiat eriteltynä

	lkm	%
- Anastus	5	4,46
- Kotirauhan rikkominen yms.	3	2,68
- Kunnianloukkaukset	4	3,57
- Liikenne rikokset	0	0
- Muut rikokset	1	0,89
- Omaisuuden vahingoittaminen	2	1,79
- Ryöstöt	0	0
- Seksuaalirikokset	0	0
- Väkivalta	97	86,61
- Luokittelemattomat rikokset	0	0
Lähisuhteessa tapahtuneet rikosasiat yhteensä	112	

Ilpo Lehto

Aluesyyttäjä, apulaispäällikkö

Distriktsåklagare, biträdande chef

Syyttäjälaitos/Åklagarväsendet

Pohjois-Suomen syyttäjäalue/Norra Finlands åklagardistrikt

Puh/Tfn 02956 28 218

Gsm +35840 562 7575

ilpo.lehto(at)oikeus.fi

Käynti- ja postiosoite/Gatu- och postadress

Torikatu 34 - 40

90100 OULU